Adviescommissie JMG
Jeugd-, Maatschappelijke opvang- & Gehandicaptenbeleid

College van burgemeester en wethouders
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Betreft: Advies Gezondheidsagenda 2021-2024

Nijmegen 15 februari 2021

Geacht college,

Hartelijk dank voor de mogelijkheid die u ons biedt om advies uit te brengen over de Gezondheidsagenda 2021-2024. De Adviescommissie JMG maakt daar graag gebruik van.

Ons advies begint met enkele algemene opmerkingen en daarna gaan we in op enkele meer specifieke punten.

De Gezondheidsagenda is een ambitieuze, volle agenda met een lange lijst van voornemens en bestaande initiatieven die soms rechtstreeks, soms meer indirect te maken hebben met de gezondheid van de inwoners van Nijmegen. Dat is goed, want gezondheid is een centraal punt in het leven van mensen, in hun welbevinden en welzijn en in het perspectief dat zij hebben. Het is ook goed dat al die plannen in de Gezondheidsagenda bij elkaar staan: dat laat zien dat er veel aspecten aan gezondheid zitten en dat er veel omstandigheden zijn die daarop van invloed zijn. Het maakt ook duidelijk dat een integrale benadering van gezondheid noodzakelijk en wenselijk is.
Het is een goede zaak dat Nijmegen veel doet op het gebied van gezondheidsbeleid en dat de gemeente zich terdege bewust is van de verbinding van gezondheid met veel andere beleidsterreinen.
Niettemin willen wij toch enkele opmerkingen maken bij de concept Gezondheidsagenda zoals die aan ons is voorgelegd.

- De Gezondheidsagenda voor de komende jaren bouwt voort op die van de afgelopen periode (2017-2021). De accenten liggen net wat anders: de Lijnen en Sporen uit het voorgaande beleidsstuk zijn nu ondergebracht in zeven Speerpunten. Bij elk Speerpunt hoort een groot aantal activiteiten en samenwerkingsverbanden, die ieder voor zich weer verbonden zijn met andere beleidsterreinen en aandachtsgebieden.
  De Adviesraad JMG juicht het toe dat de gemeente zoveel activiteiten en initiatieven ondersteunt en uitvoert om de gezondheid van de Nijmegenaren te bevorderen. In die grote hoeveelheid is het echter niet altijd gemakkelijk om de grote lijnen en de continuïteit van het beleid terug te vinden. Anders dan in de vorige agenda benoemt u in het concept voor de komende jaren geen lange-termijndoelstellingen. In plaats daarvan is het doel nu: gezondheidswinst voor alle Nijmegenaren. Dat is een grote ambitie en wel erg algemeen geformuleerd. Uit de Gezondheidsmonitor blijkt dat er grote verschillen zijn tussen Nijmegenaren wat betreft gezondheid. Die zijn voor u aanleiding om een

tweede doel te formuleren: het verkleinen van die gezondheidsverschillen. Niet alle inwoners zijn even gezond en er zijn groepen die meer kans hebben op gezondheidsproblemen dan andere. Het tweede doel is naar ons oordeel dan ook een noodzakelijke aanvulling op het eerste, algemene doel. Wij adviseren u om deze twee doelstellingen meer expliciet en prominent te benoemen in de definitieve Gezondheidsagenda.

- Wat betreft de continuïteit in het gezondheidsbeleid: in het huidige concept worden veel activiteiten uit de vorige agenda voortgezet, soms in aangepaste vorm. Maar het is niet helemaal duidelijk wat de voorgaande agenda in grote lijnen heeft opgebracht. In hoeverre zijn de lange-termijndoelstellingen uit die agenda dichterbij gekomen? En wat betekent dat voor de huidige concept-agenda?
  In de bijlage staan de bereikte percentages voor concrete deeldoelstellingen, maar zonder verder commentaar. Op verschillende van die doelen is verbetering geboekt: het aantal rokers is gedaald en de gezondheidsverschillen zijn kleiner geworden. Maar bij andere doelen is er juist sprake van verslechtering, ondanks de inspanningen van de gemeente: in 2020 zijn er meer kinderen met overgewicht dan in 2016; en gevoelens van eenzaamheid en het risico op angst en depressie zijn groter geworden dan in de jaren daarvoor.
  In de huidige concept-Gezondheidsagenda wordt niet duidelijk of en hoe deze verschillen in resultaten zijn meegenomen in de nieuwe voornemens.
  Wij adviseren u om in de Gezondheidsagenda 2021-2024 enige reflectie op te nemen over de resultaten van de voorgaande agenda en om expliciet aandacht te schenken aan de continuïteit in het gezondheidsbeleid van de gemeente door aan te geven wat doorgaat, wat anders wordt en wat nieuw is.

- In het memo Proces Gezondheidsbeleid 2021-2024 van augustus vorig jaar schrijft u specifiek over de corona-pandemie en wat die betekent voor mensen. De concept-Gezondheidsagenda 2021-2024 schenkt echter maar mondjesmaat aandacht aan de corona-crisis. Deze wordt hier en daar genoemd, maar de gevolgen daarvan lijken niet te zijn meegenomen in het hier gepresenteerde gezondheidsbeleid voor de komende jaren.
  Een van de wettelijke taken van de gemeente is infectieziektebestrijding. In deze coronatijd is dat natuurlijk een topprioriteit en naar verwachting zal dat nog geruime tijd zo blijven. Daarom zou er in deze concept-agenda meer aandacht moeten zijn voor de corona-crisis en de betekenis daarvan voor het gemeentelijke gezondheidsbeleid. In dit stuk is er in de bijlagen een korte samenvatting opgenomen van de laatste VTV (Volksgezondheid Toekomst Verkenning), maar de punten die hierin worden genoemd zijn niet geïntegreerd in de Gezondheidsagenda.
  Er zijn veel punten waarop de coronacrisis van betekenis is voor het gezondheidsbeleid van de gemeente, organisatorisch en inhoudelijk. In de eerste plaats doordat het extra werk dat bijvoorbeeld de GGD nu moet verzetten een zware wissel trekt op de capaciteit daar. Dat zal hoe dan ook ten koste gaan van andere taken en daarmee van invloed zijn op de uitvoering van de gemeentelijke gezondheidsagenda. Daarnaast is het waarschijnlijk dat bestaande gezondheidsverschillen tussen mensen groter worden door de coronacrisis. Bestaande verschillen in huisvesting, opleiding, integratie en vaardigheden zullen doorwerken in de algehele gezondheid en in de kans op besmetting met Covid-19, ziekte en overlijden.
  De mentale gezondheid (speerpunt 3) en meer specifiek de mentale weerbaarheid van inwoners heeft naar verwachting te lijden onder de coronacrisis. De beperkingen die gelden en de ongrijpbare dreiging van besmetting en ziekte kunnen gevolgen hebben die nu niet helemaal te voorzien zijn, maar het is geen overbodige luxe om daar nu vast op te anticiperen.
  Wij adviseren u om – meer dan nu het geval is – bij de relevante speerpunten expliciet de corona-crisis te benoemen en aan te geven in hoeverre deze van invloed is op de uitwerking van het betreffende speerpunt in activiteiten en initiatieven.

Tot zover onze algemene opmerkingen. Wij gaan verder met commentaar op enkele specifieke punten.

- Er zijn signalen dat vooral jongeren veel te lijden hebben van de beperkende maatregelen die nu van kracht zijn. Diverse gemeenten hebben het initiatief genomen om daar wat aan te doen1.

[1] Zie bijvoorbeeld dit artikel in Binnenlands Bestuur: Actiegericht deltaplan jeugd keihard en snel nodig - Binnenlands Bestuur

Wij adviseren u om in de Gezondheidsagenda 2021-2024 specifiek aandacht te geven aan de gevolgen van de corona-crisis voor jongeren. Dat kan bijvoorbeeld door bij de reeds opgenomen voornemens expliciet accenten aan te brengen.

- In paragraaf 2 van de concept-Gezondheidsagenda 2021-2024 benoemt u de afstemming en samenwerking met andere beleidsterreinen. Wij missen daarbij het veiligheidsdomein. Wanneer je over gezondheid denkt, is dat misschien niet het eerste wat je te binnen schiet, maar er zijn wel degelijk raakvlakken. Juist in deze corona-tijd is veiligheid een cruciaal aspect van gezondheid.
  Wij adviseren u dan ook om het veiligheidsdomein op te nemen als beleidsterrein waarmee het gezondheidsbeleid samenwerkt en afstemt, en om dit waar mogelijk mee te nemen in de activiteiten en initiatieven onder de Speerpunten.

  In het algemeen wijdt de gemeente in deze concept-Gezondheidsagenda weinig specifieke aandacht aan inwoners met een beperking. Alleen bij het speerpunt over gezonde leefomgeving wordt deze groep genoemd bij het voornemen om daar aandacht aan te besteden in het uitvoeringsplan Groene en gezonde stad 2022-2026.
  Dat vinden wij te weinig. Aandacht voor inwoners met een beperking zou veel meer een integraal onderdeel moeten zijn van al die andere activiteiten.
  Belangrijk is ook dat er rekening wordt gehouden met de verschillende subgroepen. Het bovenstaande voornemen uit de vorige gezondheidsagenda is in het bijzonder bedoeld voor inwoners met een fysieke beperking. Dat is goed, maar daarnaast is er ook een grote groep mensen met een lichte verstandelijke beperking (lvb) . In het recente rapport ‘Meer meedoen’ geeft het Sociaal en Cultureel Planbureau aan dat het in Nederland om 1,2 miljoen mensen gaat. Dit komt voor de gemeente Nijmegen neer op zo’n 12.000 inwoners; een aanzienlijk deel van onze bevolking. Doordat hun beperking niet altijd duidelijk waarneembaar is, ontmoeten zij veel onbegrip, overschatting en vooroordelen. Dat kan ertoe leiden dat zij stoppen met school, dat zij geen baan vinden of dakloos worden. Dat zij een beperking hebben wordt vaak pas zichtbaar als zij in de problemen komen, bijvoorbeeld doordat zij met politie en justitie in aanraking komen. Zo’n 40% van de volwassenen met een verstandelijke beperking heeft naast een tekort aan zelfredzaamheid ook te weinig veerkracht of inkomen en kan niet rekenen op werk of de aanwezigheid van een sociaal netwerk met vrienden en familie. Hierdoor kunnen problemen zich snel opstapelen.
  ‘Iedereen doet mee’ is een van de uitgangspunten van de concept-Gezondheidsagenda 2021-2024. Gezondheid hangt af ‘van het vermogen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan’ (p.6). Wij wijzen u erop dat niet iedereen kan meedoen zonder speciale aandacht, ondersteuning of voorzieningen. U moet er rekening mee houden dat dit in veel gevallen om permanent zal zijn. Zeker in deze tijd dient de gemeente in de gezondheidsagenda specifieke initiatieven voor deze groep te benoemen.
  Wij adviseren u dan ook om in deze gezondheidsagenda in algemene zin deze doelgroep (en de verschillende subgroepen daarbinnen) te benoemen als groep die speciale aandacht krijgt, om op specifieke punten mensen met een beperking te vermelden als doelgroep, en om speciale voornemens en initiatieven te formuleren.

Wij hopen dat wij u met ons advies helpen om een verder uitgewerkte Gezondheidsagenda 2021-2024 vast te stellen en horen graag wat u met onze adviezen doet.

Vriendelijke groeten,

Sandra de Vries
voorzitter adviescommissie JMG

adviescommissie JMG
secretaris Frank Eliëns, M010
postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Vanwege de effecten van het coronavirus is deze brief niet ondertekend.